

ԿՐԹՆԱԿԱՆ

ՈՐՈՄԸ

«Թող սուք երկացուեց անկ ի միասին»
(ՄԱՍԹ. ԺԳ. 30):

Շատեր՝ մեզմէ, ի տես տմբարկշտ ու չարասիրտ մարդերու կեանքի մէջ ձեռք բերած յաջողութիւններուն, անհամբեր ու ջղագրգիւ, կը տրտնջան Աստուծոյ զէմ՝ զանոնք ընդգոյթ չպատժելուն համար, ու մինչև իսկ կասկած կը սնուցանեն իրենց սրտերուն խորը Անոր արդարադատութեան նկատմամբ:

Որքա՛ն անտեղի է սակայն Աստուծոյ երկայնատութեան հակադրուած մարդուն անհամբերութիւնը, աճապարանքը, Չարը մէջտեղէն վերցուած տեսնելու, անոր սաղ-բանքներէն ինքզինք ապահով զգալու ու երանութեան մը, աժան վայելքի մը իր գծած հեռանկարը իրականութեան վերա-ծելու:

Գիտնալի՛ն այդպիսիներ թէ Աստուած, ըլլալով հանդերձ գերազանցօրէն արդարա-դատ ու ճշմարիտ, է՛ նոյն ատեն գերազոյն Բարին, նախասխմա՞մոզ Հայրը բոլոր արա-բաններուն, որ Իր կենսատու արեգակը կը ծագեցնէ ու Իր օրհնաբեր անձրեր կը տե-ղացնէ արդարներուն թէ մեղաւորներուն վրայ հաւատարապէս:

Արդարութեան և գութի զգացումները նկատուած են յաճախ իբրև զիրար վանող, ժխտող, չէզոքացնող զգացումներ: Ա՛նկը միւսին սիրոյն գոհնէ՝ անխուսափելի նկատ-ուած է շատ անգամ, որովհետեւ դժուար է եղած որոշել թէ ուր կը վերջանայ մէկուն սահմանը և ուր կը սկսի միւսինը: Որքա՛ն մարդիկ շեղած են արդարութեան ճամբէն, իրենց սրտերուն մէջ գութի գերազանց յորդումի մը հետեանքով, և որքան ուրիշ-ներ՝ որոնք արդարութեան երկրպագուներ իբրև երեւելու ցուցամուտութեան մէջ խեղ-դած են իրենցմէ ներս գութի ամէն զգա-ցում: Աստուծոյ մօտ է միայն որ յիշեալ Դոյզ զգացումները կրցած են հաշտուիլ,

աւելի ճիշդը՝ ներդաշնակօրէն միաձուլուիլ իրարու հետ:

«Թող տուք երկոցունց աճել ի միասին»:

Ոչ ոք թող միամտութիւնը ունենայ մարդկային կեանքը դաճեցնող վճիռ մը իբրև բնղունելու ճիւղ՝ այս յայտարարու-թիւնը: Դրնտոս չէ՞ր ըսած միթէ «Այ է մարթ չգալ գայթակղութեան»: Աւ գայ-թակղութիւնը Չարէն միայն կրնայ գալ:

Մարդկային սահմանափակ միտքը չէ կրցած ու պիտի չկրնայ իբրև թափանցել Աստուծոյ գործելակերպին, որ զէպքերը կը տնօրինէ Թորպէս և կամի», բայց նոյն ատեն նպատակաւորեալ եղանակաւ ու կանխօրոշուած տնօրինութեամբ:

Չարին գոյութիւնը՝ Բարին քովն ի վեր, Աստուծոյ, Գերազոյն Բարին իսկ թոյլաբ-ւութեամբ, անգութ ու անկարեկիր, քան-դող ու եղծանող, ու յաճախ Բարին շատ աւելի ազդեցիկ ու տիրական թուող: Ծա-գո՞ւմը այդ Չարին ու իսկութիւնը անոր: Դարերու մտաւոր ճիւղը խառնասէրներու ու հոգեբաններու չէ կրցած ճշգրիտ պա-տասխանը տալ այս հարցերուն, այնպէս ինչպէս ըրած է Ս. Գիրքը՝ Չարին ողբիւրը իբրև ցոյց տալով Աստուծան, որ մարդը փորձելու համար հազար տեսակ կերպա-բանքներով կը ներկայանայ անոր, շահա-գործելու անոր հոգեկան տկարութիւնն ու տգիտութիւնը իր մարդասպան ծրարին ի-րագործման ի հաշիւ: Աւ ինչքա՛ն հրապու-րիչ են յաճախ իր զգեցած կերպարանք-ները, ամենէն ամուր կարծուած հաւատք-ները խախտելու ու Ս. Հօգիով սպառա-զինուած հոգիներն իսկ պահ մը սարսելու աստիճան:

Բայց արդարեւ ի՞նչ է մեր վարձքը, եթէ կեանքը ընթանար մեր կամքերուն համաձայն ու լիովին շնորհէր մեզի գահա-ցումը մեր բաղձանքներուն, յաճախ սին ու ժամանակաւոր մեր երազներուն: Եթէ բոլոր այն մարդերը՝ որոնց հետ առօրեայ յարաբերութեան մէջ ենք, պարպուած ըլ-լան չարութեան զգացումէն, ու եթէ մեր սարքած զկոչունքի սեղանները փոխա-դարձուն մեզի նոյն այդ կոչնականներէն: Չէ՞ որ այդ պիտի նշանակէր կապտումը մեր ազգս կամիքն, ընդունելու համար մեր ազգս կամիքն, ընդունելու համար մեզի պարտադրուած վիճակը բարութեան:

Ու պիտի անարժան ըլլայինք որեւէ վարձատրութեան, չունենալով ապացոյցը մեր սրբութեան ու արիւթեան, ճիշդ ինչպէս անապատական մը պիտի չարժանանար գովեալի, բարոյական սպիտակքովքներ ունեցած չըլլալուն համար: Դուրս գար այդ մենակեացը վանականի իր խոցէն, իջնէր մարդերուն մէջ ու ապրէր կողք — կողքի բոլոր սեւերէն ու տարիքներէն կազմուած ընկերութեան մը մէջ. այն ատեն միայն երեսն պիտի գար խակական պատկերը իր բարոյական աշխարհին: Այդպէս ալ մեզի գալիք ամէն վարձատրութիւն պայմանաւոր է Չարին ուժերուն հետ ճակատելէ ետք անոնց վրայ տարուած փառաւոր յաղթանակով: Ու գարմանալի չէ որ Տիրոջ իսկ կարգադրութեամբ, այդ Չարը դոյ է մեր շուրջը յարմար, ու օտիթներ չեն պակսիր մեր հաւատքին ու կրօնական ջերմեւանդութեան ապացոյցը տալու համար ամէն օր:

Միւս կողմէն սակայն, Չարին հանդէպ թոյլատու այս վերաբերմունքը Տիրոջ պէտք չէ մոռցնել տայ մեզ թէ վերջնական յաղթանակը Բարիինն է: Չարը, այս՝, պիտի աճի Բարիի կողքին, բայց մինչ և օր հունձա՞ միայն: Օր ժամանակի հնձոցս արտին տէրը պիտի ժողովէ ցորենը իր շտեմարաններուն մէջ, մինչ որում, իրրեւ անպէտ բոյս, պիտի յանձնուի կրակին: Այնպէս ալ, վերջին գառաւորանին, Չարին բոլոր դորձակցները պիտի դատապարտուին գեհնի տնէջ հուրին: Ձեռք եղբայր լալ և կրճտել տաւանաց:

Որքա՞ն անհամբեր ենք յաճախ մեր խնդրանքները ընդհուպ իրականացած տեսնելու մեր աճապարանքին մէջ, ու որքա՞ն սխալ է մեր ազօթքներուն ընդփոյթ չպատասխանուելէն ենթադրել թէ աննկատ թողուած են անոնք Տիրոջմէն: Աւ ինչալ անգունը յուսահատութեան, արանջալով Աստուծոյ ու բախտին գէտ: Գիտէք թէ յուսահատութիւնը ի՞նչ քանդիչ ոյժ մըն է մեր առօրեայ կեանքին մէջ ու մեր հոգիներու աշխարհէն ներս: Ամէն ինչ օն ու տխուր տեսնելու, յոռետեսութեան ահաւոր ու արտաւոր վիճակն է ան, որ կրնայ ենթական մղել մինչ և անձնատարանութիւն: Սակայն Քրիստոսեան յուսալից է միշտ,

վանդի կը հաւատայ Տիրոջ բարութեան ինչպէս ամենակարողութեան:

Ս. Գիրքը լեցուն է գէպերով, ուր Աստուծոյ ներկայացուած խնդրանքներ, թէ և քիչ մը ուշ, բայց վերջ ի վերջոյ իրականացած են. ու այդ յապագումը եղած է միմիայն օրպէսզի աւելի սքանչելի կերպով յայանուի Աստուծոյ փառքը: Զաքարիա և Եղիսաբեթ, այդ անգաւակ ամուլը, տարիներ շարունակ, հաւատքով և բարեպաշտութեամբ, զաւակ մը խնդրած էին Տիրոջմէն. բայց շատ ուշ կատարուեցաւ իրենց այդ բաղձանքը: Կը կարծէ՞ք թէ նուազ ջերմեւանդութեամբ ու հաւատքով իրենց խնդրանքը մտաուցած էին անոնք տարիներ շարունակ, և թէ յետոյ է որ իրենց հաւատքը դօրացաւ, որով և իրենց խնդրանքը պատկուեցաւ յաջողութեամբ: Եւ կամ կը ներհե՞ք մենք մեզի այդ յապագումը Տիրոջ փոփոխաւորութեանը վերադրելու սրբապղծութիւնը: Ո՛չ մին և ո՛չ միւսը: Այլ այդ յապագումը եղած էր օրպէսզի երեան գար հրաշք մը՝ Աստուծոյ փառքին համար — տարիքոտ ու ամուլ կնոջ մը յղացումը: Հրաշք մը՝ որ պիտի չիրագործուէր եթէ իրենց առաջին խնդրանքին իսկ կամ աւելի կանուխ Տէրը կատարած ըլլար անոնց սրտին փափաքը: Այլապէս ինչ աւելի բնական, քան մի քանի տարիներ մայրութեան պատիւին չարժանացած տակաւին երիտասարդ կնոջ մը զաւակով մը բախտաւորուիլը:

Նոյնն է պարագան Մարթայի և Մարիամի եղբոր՝ Ղազարոսի յարութեան: Չէ՞ր կրնար Յիսուս օր առաջ գալ Բեթանիա և կամ լոկ խօսքով — ինչպէս ըրած էր հարիւրապետի ծառային — ըսէր և հիւանդը խնայե՞ր թշուալէր: Գիտէ՞ր Յիսուս թէ Ղազարոս պիտի մեռնէր, այսուհանդերձ չաճապարեց փութալ անոր մօտ, ըսելով, «Այն հիւանդութիւն չէ ի մահ, այլ վասն փառացն Աստուծոյ, զի փառաւոր լիցի որդի Աստուծոյ այնուրիկ» (Յովհ. ԺԱ. 4): Աւ Յիսուսի այդ ուշացումն էր որ մէջտեղ պիտի հանէր ուրիշ և աւելի կարեւոր հրաշք մը — մեռելի մը յարութիւն առնելը: Արդարեւ, շատ աւելի խոր և անջնջելի կերպով տպաւորեց այդ յարութիւնը ժողովուրդին՝ քան որ պիտի տպաւորէր հիւանդի մը պարզ

բժշկութիւնը՝ որ կրնար նաև տարբեր կերպերով մեկնուիլ թերահաւատ ամբօրին կողմէ, զուգադիպութիւն մը համարուելով գուցէ Տիրոջ ազօթքն ու հիւանդին բուժումը:

Ուրեմն, չյուսահատիլ երբե՛ք, մեր ազօթքները, ի վերջոյ, յարմար առնելին պիտի պատասխանուին, եթէ սակայն անոնք ըսած ըլլան հաւատքով ու քրիստոնէական քերականողութեամբ զեղուն սրտէ մը ու համաձայն գտնուին Աստուծոյ կամքին:

Որոմներու առակը տակաւին երեսն կը բերէ Աստուծոյ անսահման սէրն ու զուժը մարդոց և մասնաւորաբար արդարներուն նկատմամբ: Յիշեալ առակին մէջ իբր ծառաները արտին տիրոջմէն հրաման կը խնդրեն երթալ — քաղելու համար որոմները, ան չ'արտօնէր այդ, տարուած ցորեններուն հասնելիք վտանգի մը մտահոգութենէն, աւելցնելով թէ որումը քաղելու ժամանակ գուցէ ցորենի հասկերէն ալ ումանք անդգուշութեամբ խլուին նոյն այդ մանգաղէն:

Հին Ուխտի մէջ, Ասգոմ-Գոմորի կործանման ժամանակ, երբ Աբրահամ կը թախանձէ Տիրոջ որ խնայէ այդ քաղաքներու բնակիչներուն, Տէրը կը պատասխանէ յայտնելով թէ սիրով պիտի կատարէր Իր խնարհ ծառային բարի սրտէն ըսած այդ խնդրանքը եթէ հինգ արդարներ իսկ զտնուէին այնտեղ: Հինգ արդարներ, որոնց միտսէ զերծ մնալուն համար Տէրը պիտի յօժարէր ետ առնել յիշեալ քաղաքներու բնակիչներուն հանդէպ անօրինած իր պատժական անողոք բայց արդար վճիռը:

Իսկ նոր կտակարանի մէջ, աշխարհի կատարածն ու Իր երկրորդ զալուստը կանխօթութիւնները աւարտելէ ետք, Քրիստոս կ'աւելցնէ. «եւ եթէ ոչ էր կարճեալ Աստուծոյ զաւուրն գայնասիկ՝ վասն ընտրելոց իւրոց, ոչ ապրէր ամենայն մարմին. այլ վասն ընտրելոցն՝ զորս ընտրեաց՝ կարճեաց զաւուրն գայնասիկ» (Մկ. ԺԳ. 20): Ուրեմն, խնայելու համար այդ ճգնաժամային օրերուն՝ երկրիս վրայ ապրող սակաւթիւ արդարներու կեանքին, Տէրը պիտի «կարճեցնէ» զուժարը արհաւիրելից այդ օրերուն: Տէրը, որ պատրաստ է 99 արդարները «անապատ»ի մէջ թողուլ, մէկ

մոլորեալը փնտռելու համար, որքա՛ն աւելի պիտի ոգորմի անոնց՝ «որք աղաղակեն առ նա ի տուէ և ի զիշերի»: Մինչ Ասգոմսերդուն, ակնարկելով ոգորմածներուն — և ոգորմած մը չի կրնար անիրաւ և անարդար ըլլալ — կ'ըսէ. «Երանի որ խորհի զաղքատն և զանանկն, յաւուր չարի վերկէ զնա Տէրս»:

Ճշմարիտ Քրիստոնեան պէտք չունի վախճալու Չարէն. վտանգի եթէ Տէր ընդ մեզ է, ո՞վ իցէ մեզ հակառակն:

Ո՛հ, եթէ կարենայինք գերազույն ճիշդով մը ազատագրել մեր հոգիները մեղքի անուղոք ու ապականիչ տիրապետութենէն, եթէ կարենայինք Տիրոջ հանդէպ խորին վստահութեամբ և հաւատքով կրկնել Ասգոմսերդուն հետ. «Տէր, լոյս իմ և կեանք իմ, ես յուսմէ՞ երկեայց», եթէ կարենայինք, վերջապէս, զգալ Աստուծոյ ներկայութիւնը մեր կողքին ամէն քայլափոխի ու Անոր անգերազանցելի զօրութիւնը մեր էութենէն ներս, այն առնել հաւատացե՛ք թէ Չարը կորակոր պիտի նահանջէր մեր հոգիէն, ու իր այդ նահանջումը մեր առջև պիտի բանար լուսեղ ու երանաւետ ուղին՝ դէպի «երկնային կայանները» առաջնորդող, ուրկէ մենք պիտի քալէինք անվկանդ ու անյողոցող, և ուր Չարին սաղարանքները պիտի փշուէին հաւատքով գոտեպինդ մեր հոգիի զոներուն: Ու մենք, անմահութեան նախաճաշակը մեր շրթներուն, պիտի անցնէինք «անդիլի ամբ մահուան»:

Որոմներուն առակը եթէ մեզի կը սուրճեցնէ թէ Չարը տնարար ներկայ է ու ներկայ պիտի մնայ մեր շուրջը այս կեանքին մէջ, Քրիստոսի այլ առակներէն շատեր, ինչպէս նաև Ս. Գրքի զանազան հատուածներ սակայն միւս կողմէն մեզ կը ցուցնեն զայն պարտութեան մատնելու, անոր զօրութիւններուն զէմ յաղթանակը տանելու կերպերը: Երանի՜ անոր որ յաղթական դուրս կու գայ այդ ուժերուն զէմ մղուած «բարւոք պատերազմ»էն, վասնզի «ի ժամանակի հնձոց» արժանի պիտի ըլլայ «փառաց պատկոխի»՝ զոր Տէրը պիտի տայ բոլոր անոնց՝ «որ սիրեցին զյայտնութիւն նորա»:

ԳԷՈՐԳ. Ս. ՃԻՆԻՎԻԶԵԱՆ